

Pisnjak Attila

A XVII. bronzöntő szimpózium Lendvén

A Lendvai nemzetközi művésztelep közel fél évszázados fennállása alatt néhány kisebb-nagyobb változáson esett át. A legnagyobb minden bizonnyal 2005-ben történt, amikor is a művésztelep keretében első ízben szerveztek bronzöntő szimpóziumot. Ez az irányváltás olyan vízválasztó, amely a művésztelep történetét két nagyobb periódusra bontja.

Már az első korszakot vizsgálva is kijelenthetjük, hogy voltak arra utaló előjelek, miszerint a művésztelep életében bármikor bekövetkezhetnek bizonyos változások. Ezt leginkább az a kötetlenség vetítette előre, amelynek szellemében a művésztelep résztvevői éveken át teljesen szabadon alkottak, hiszen a szervezők és a művészeti vezető nem jelöltek ki semmilyen kritériumot, nem szabtak korlátot az alkotói munkának.

A 2005-ös év előtti néhány évben aztán a szobrászat került a fókuszba. Ezt az adott évben a teljes mértékű váltás követte, és megszületett a bronzöntő szimpózium, amelynek célja megegyezik a művésztelep mindenkori rendeltetésével: egy nemzetközi jellegű kortárs szépművészeti gyűjtemény létrehozása, illetve bővítése.

A bronzöntő szimpózium a művésztelepek sorából leginkább a technika miatt válik ki. Bár a viaszveszejtéses öntés látványos és különleges, maga a technika nehéz és bonyolult. Emiatt nem szívesen alkalmazzák művésztelepeken, hiszen kellő szakmai tudást és fizikai felkészültséget igényel. Szlovéniában – a lendvai kivételével – egyáltalán nincs jelen a művésztelepeken, de Magyarországon is ritka. Talán csak a szolnoki művésztelepen megvalósuló bronzöntő szimpózium hasonlít a lendvaihoz.

Annak ellenére, hogy a lendvai bronzöntő szimpózium nemzetközi jellegű, az elmúlt 17 évben többnyire csak Magyarországról és Szlovéniából érkeztek művészek. A jövőben célszerű lenne ténylegesen nemzetközisíteni, vagy legalább közép-európaivá tenni. Ezáltal minden bizonnyal változatosabb lenne a bővülő gyűjtemény, és a művésztelep nagyobb (el)ismertségre tenne szert. A két országra való szorítkozásból adódóan némi monotonia is érezhető a gyűjteményben. Az ideai művésztelepen a magyarországi Rajcsók Attila és Lipovics János, valamint Polona Demšar, Boštjan Kavčič és Damjan Komel hazai művészek vettek részt, továbbá muravidéki magyar alkotóként Király Ferenc.

Király Ferenc és Lipovics János már a kezdetektől fontos szerepet töltenek be a szimpózium életében. Király ott volt 1973-ban a művésztelep indulásánál, sőt ő volt annak szakmai és operatív vezetője. A művésztelep 2005-ös váltását követően minden évben jelen volt, így a művésztelepen készült munkái betekintést nyújtanak az utóbbi 15 év alkotófolyamatába és fejlődésébe. Király művészetében az erotika, a női formákat idéző domborulatok visszatérő motívu-

mok. Idei alkotása, a Mitológiai lény is a női testet idézi, bár a fejforma és a krokodilhátú emlékeztető mintázat egy furcsa, fiktív lényt tár elénk. Ez a fajta kettősség nem ismeretlen Király opusában, hiszen mindig is előszere-tettel állít szembe vagy éppen párhuzamba különböző fogalmakat, és a nézőre bízta, hogy személyiséget adjon a létrehozott alaknak, ez esetben a lénynek.

Lipovics János 2007-ben csatlakozott a művésztelep csapatához, és azóta – 2017 kivételével – minden alkalommal jelen volt. Munkáiban gyakran egy tipizált görög ábrázolásmód köszön vissza, és ez az idei alkotására is igaz. Valószínűleg iparművészeti vénájának köszönhető, hogy két tálat készített, amelyeket – a már említett „görögös modorban” – figurák díszítenek. A *Meditáció* elnevezés egyszerre utal a megvilágosodásra és bizonyos nyugalmi állapot elérésére. Ez a nyugalmi állapot a harmóniát mutatja, ahogy a két ellentétes figura (szép-csúf, jó-rossz, férfi-nő) kiegészíti egymást.

Rajcsók Attila 2019-ben vett először részt a lendvai művésztelepen, és Lipovicshoz hasonlóan nem csak művészként, hanem öntőként is hozzájárul az alkotások megszületéséhez. Idei alkotása, az *Időmag* egy csigaházra emlékeztető páncél. Az egyforma elemekből felépülő konstrukció olyan organikus forma hatását kelti, amelynek egyszerre két térhatása is van: egy belső, amelyet önmaga határol, valamint egy külső, amely a térbeli elhelyezés eredményeként jön létre. Az alkotás olyan, mint az idő: változik a térben, hiszen nincs két ugyanolyan oldala. Minden szögéből más-más formát rajzolódik ki a szemlélő előtt.

Polona Demšar először járt a művésztelepen, érdekes viszont, hogy az 1989-es lendvai művésztelepen részt vett az édesapja, a szintén szobrász Tone Demšar. Polona apja nyomdokaiba lépve lett szobrász, és hozzá hasonlóan, ő is többnyire agyaggal dolgozik. Munkái jellemzően kis gumókból épülnek fel, ami a plasztikáinak sajátos textúrát kölcsönöz. A *Lendva hölgy* című alkotása első ránézésre egy kétfülű vázára emlékeztet. A frontoldalon két mell található, ami egyértelműen személyesíti, pontosabban nőiesíti az alkotást.

Boštjan Kavčič *Korona* című munkájának már a címe is elárulja, milyen tartalmat rejt a forma. A kör szinte minden kultúrában a

tökéletesség szimbóluma. Abroncskoronaként nincs eleje vagy vége, ezért egyben az örökévalóságot is jelképezi. A külső felületét két, egymást ritmikusan keresztező vonal (spirál) díszíti, ami hasonlít a DNS-láncre. Akár az emberi öröklét koronájaként is értelmezhetjük, hiszen a DNS a genetikai információk tárhelye és örökítő anyaga.

Damjan Komel alkotása egy szintén spirálra emlékeztető plasztika, amelynek márvány talapzatából felfelé nyílik a tölcéses forma. A szobrász elmondása szerint a juharfa magja inspirálta a kialakítást, de maga az ötlet közvetve a nagymamájától származik. A nagymama hátsó kertjében, azaz az udvar gazdasági részében, amelyet a tengermelléken braida-nak neveznek, állt egy cseresznyefa. Miután a nagymama átadta a birtokot a családnak, a fát erősen meg kellett metszeni. Mivel Komel gyerekkori emlékek kötötték a fához, az egyik ágából kifaragta az alkotást, amelyet most bronzban is kiöntött.

A művésztelepen az előző évekhez hasonlóan idén is változatos, kimagasló művészi értékkel bíró kisplasztikák jöttek létre, amelyek a vár padlástgalériáját gazdagítják majd. A bevezetőben említettem, hogy a művésztelep időnként bizonyos értelemben megújnodott, ami mindig friss energiákat szabadított fel. Elképzelhetőnek, sőt szinte kikerülhetetlennek tartom, hogy a közeljövőben ez ismét megtörténjen. Technikai szempontból nagy előrelépést jelentene, ha az előkészületi munkák és maga az öntés nem külön, hanem azonos helyszínen történne.

Kuratori szempontból pedig a most 30-as 40-es éveikben járó ígéretes – lehetőleg a szélesebb, közép-európai régióban alkotó – művészek idevonzását, megjelenését tartom fontosnak.